

Phát triển kỹ năng xã hội cho trẻ 5 - 6 tuổi ở trường mầm non

Lê Quang Hùng*, Lại Thị Hồng Linh**, Bùi Trần Tuyết Hạnh**, Nguyễn Thị Thủy Tiên**

*TS, **ThS. Khoa Sư phạm, Trường Đại học Tây Nguyên

Received: 20/7/2024; Accepted: 29/7/2024; Published: 5/8/2024

Abstract: Education for comprehensive development of children is the goal of education in the current period. In particular, focusing on developing social skills for children is extremely necessary for preschool children. Developing social skills for children between 5 and 6 years old is very important and truly necessary. Developing children's social skills through play activities is very reasonable because children learn while playing, play while learning, learn through play to form social skills, such as: giving in to playmates, know how to wait for turns, know how to share with friends... and vice versa, thanks to social skills, children participate in playing their roles better.

Keywords: Teacher, children, development, social skills, preschool

1. Đặt vấn đề

Phát triển (PT) kỹ năng xã hội (KNXH) cho trẻ là một bộ phận của PT kỹ năng (KN) sống cho trẻ, các nước trên thế giới và ở Việt Nam đều có những công trình nghiên cứu về giáo dục nói chung và PT KNXH nói riêng cho trẻ thông qua mọi hoạt động. Việc chú trọng PT KNXH cho trẻ ở giai đoạn tuổi mầm non, đặc biệt là trẻ 5 - 6 tuổi là thực sự cần thiết. Vì đây là giai đoạn phát cảm của nhiều chức năng tâm lý, là điều kiện dễ dàng để trẻ lĩnh hội được những KNXH cơ bản.

KNXH gồm có: KN hợp tác; KN nhận và hoàn thành nhiệm vụ; KN thực hiện các quy tắc xã hội; KN giữ gìn đồ dùng đồ chơi; KN quý trọng đồng tiền [5]. Trong đó, hoạt động chơi là phương tiện giáo dục và thực hiện nhiệm vụ chung cho trẻ mẫu giáo. Chơi là hình thành “xã hội cho trẻ em”, trẻ tập hợp thành nhóm, rủ nhau cùng chơi và mỗi thành viên trong nhóm phải phục tùng và thực hiện các nguyên tắc, yêu cầu, nề nếp, quy định nhóm đề ra. Trong “xã hội trẻ em” trẻ thiết lập các mối quan hệ và biểu hiện tình cảm thân ái, thông cảm lẫn nhau. Trong “xã hội trẻ em” trẻ luôn năng động, trẻ tìm thấy vị trí của mình trong nhóm bạn bè, trẻ cảm thấy mình tự do thoải mái, và tin vào bản thân nhiều hơn. Vì thế “xã hội trẻ em” là một hình thức đầu tiên giúp trẻ sống và làm việc cùng nhau... [1], qua đó hình thành KNXH cho trẻ.

2. Thực trạng PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi ở trường mầm non (TMN)

Quá trình khảo sát được tiến hành trên 2 nhóm đối tượng:

- Nhóm 1: 12 giáo viên (GV) ở TMN Quốc tế,

phường Tân Lợi, TP. Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk.

- Nhóm 2: 42 trẻ 5 - 6 tuổi ở TMN Quốc tế.

2.1. Thực trạng nhận thức sự cần thiết của việc PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi ở TMN Quốc tế

Để tìm hiểu được thực trạng nhận thức của GV về việc PT KNXH của trẻ 5 - 6 tuổi ở TMN Quốc tế. Chúng tôi đã tiến hành khảo sát, thu thập và xử lý số liệu với kết quả thu được cụ thể như sau:

Bảng 2.1: Nhận thức của GV về sự cần thiết về việc PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi

Các mức độ	Kết quả điều tra	
	Số lượng	Tỉ lệ (%)
Rất cần thiết	12/12	100%
Cần thiết	0/12	0
Không cần thiết	0/12	0

Qua kết quả trên cho thấy các GV đều cho rằng việc giáo dục KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi là rất cần thiết có 12/12 GV, chiếm 100%. KNXH là nội dung giáo dục cần thiết cho trẻ và cần được PT ngay từ khi trẻ còn bé, để sau này có thể hình thành nên những thói quen tốt, trẻ có được những phẩm chất tốt, trẻ được trang bị sẵn những KN để cho trẻ bước vào môi trường mới.

2.2. Thực trạng hiểu biết về vai trò của PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi của GV TMN Quốc tế

Bảng 2.2: Hiểu biết về vai trò của PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi của GV trường MN

TT	Vai trò	Số lượng	Tỉ lệ (%)
1	Giúp trẻ có thái độ tốt khi ứng xử với mọi người	10/12	83,3%
2	Hình thành được cơ sở ban đầu về nhân cách con người	8/12	66,6%

3	Giúp trẻ tự tin, mạnh dạn hơn trong giao tiếp	10/12	83,3%
4	Biết đánh giá và tự đánh giá bản thân	7/12	58,3%
5	Trẻ có nhiều bạn	12/12	100%
6	Trẻ hòa đồng và giữ được đoàn kết với nhau	12/12	100%
7	Trẻ biết chia sẻ	7/12	58,3%
8	Trẻ có khả tự phục vụ bản thân những việc nhỏ	12/12	100%
9	Ý kiến khác	0/12	0%

Bảng 2.2 cho thấy, nhìn chung GV đều nhận thức được sự quan trọng về vai trò PT KNXH cho trẻ. Cụ thể:

- Trẻ có nhiều bạn; trẻ hòa đồng và giữ được đoàn kết với nhau; trẻ có khả năng tự phục vụ bản thân những việc nhỏ có 12/12 GV, chiếm 100%. Giúp trẻ có thái độ tốt khi ứng xử với mọi người; giúp trẻ tự tin, mạnh dạn hơn trong giao tiếp có 10/12 GV, chiếm 83,3%. -- Hình thành được cơ sở ban đầu về nhân cách con người có 8/12 GV, chiếm 66,6% (khá cao). Biết đánh giá và tự đánh giá bản thân; trẻ biết chia sẻ có 7/12 GV, chiếm 58,3% (ở mức trung bình), cho thấy bên cạnh số GV xem trọng về vai trò PT KNXH cho trẻ thì còn có một số GV chưa đánh giá cao về vai trò PT KNXH cho trẻ.

2.3. Thực trạng việc PT KNXH của trẻ 5 - 6 tuổi ở TMN Quốc tế

Để giúp việc giáo dục PT KNXH ở trẻ thực sự hiệu quả, đáp ứng được tình hình thực tế của lớp, phù hợp với khả năng học sinh của mình có được thì đây là một việc làm vô cùng cần thiết. Chúng tôi đã tiến hành khảo sát trẻ trên các lĩnh vực của nội dung PT KNXH cho trẻ để nắm được nội dung trẻ đã làm được. Qua đó chúng tôi tìm hiểu nguyên nhân và lựa chọn các biện pháp tác động một cách phù hợp.

Bảng 2.3: Thực trạng việc PT KNXH của trẻ 5 - 6 tuổi ở TMN

TT	Nội dung PT KNXH cho trẻ	Số lượng	Tỉ lệ (%)
<i>KN tự chủ bản thân</i>			
1	Ý thức về bản thân	35/42	83,3%
2	Nhận biết và thể hiện cảm xúc, tình cảm với con người, sự vật và hiện tượng xung quanh	30/42	71,4%
3	Hành vi và quy tắc ứng xử xã hội	30/42	71,4%
4	Quan tâm đến môi trường	40/42	95,2%
<i>KN ứng xử khi tham gia hội thoại</i>			
1	Biết lắng nghe khi người khác nói	30/42	71,4%
2	Không nói trống không	37/42	88,0%
3	Không ngắt lời người khác	15/42	35,7%
4	Xung hô thân thiện với bạn bè	29/42	69,0%

<i>KN tôn trọng khi giao tiếp, ứng xử</i>			
1	Không ồn ào làm mất trật tự nơi công cộng	20/42	47,6%
2	Tuân thủ quy định của trường lớp	41/42	97,6%
3	Không ngắt lời, ý kiến của người khác	40/42	95,2%

Bảng 2.3 cho thấy sự PT KNXH của trẻ 5 - 6 tuổi được thực hiện, cụ thể: *KN tự chủ bản thân*: Quan tâm đến môi trường có 40/42 trẻ, chiếm 95,5%; Ý thức về bản thân có 35/42 trẻ, chiếm 83,3%; Nhận biết và thể hiện cảm xúc, tình cảm với con người, sự vật và hiện tượng xung quanh; Hành vi và quy tắc ứng xử xã hội đều đạt có 30/42 trẻ, chiếm 71,4%. *KN ứng xử khi tham gia hội thoại*: Không nói trống không có 37/42 trẻ, chiếm 88,0%; Biết lắng nghe khi người khác nói có 30/42 trẻ, chiếm 71,4%; Xung hô thân thiện với bạn bè có 29/42 trẻ, chiếm 69,0%; Không ngắt lời người khác có 15/42 trẻ, chiếm 35,7%. *KN tôn trọng khi giao tiếp, ứng xử*: Tuân thủ quy định của trường lớp có 41/42 trẻ, chiếm 97,6%; Không ngắt lời, ý kiến của người khác có 40/42 trẻ, chiếm 95,2%; Không ồn ào làm mất trật tự nơi công cộng có 20/42 trẻ, chiếm 47,6%.

2.4. Những khó khăn trong việc PT KNXH cho trẻ

Bảng 2.4: Khó khăn của các GV trong việc PT KN cho trẻ

TT	Những khó khăn	Số lượng	Tỉ lệ (%)
1	Thiếu kiến thức về lĩnh vực này	10/12	83,3%
2	Khó khăn trong việc phối hợp với phụ huynh	11/12	91,6%
3	Thiếu phương tiện giáo dục	5/12	41,6%

Qua những số liệu trên có thể thấy quá trình PT KNXH cho trẻ còn gặp nhiều khó khăn nhất định. Trong đó, khó khăn lớn nhất mà GV gặp phải là phối hợp với gia đình có 11/12 GV, chiếm 91,6%; Thiếu kiến thức về lĩnh vực này có 10/12 GV, chiếm 83,3%; Thiếu phương tiện giáo dục có 5/12 GV, chiếm 41,6%.

3. Nguyên nhân của thực trạng trên

Đặc điểm tâm sinh lý của trẻ cũng ảnh hưởng đến việc PT KNXH cho trẻ. Bên cạnh những trẻ tự tin, mạnh dạn hơn so với độ tuổi, có nhiều vốn kinh nghiệm hơn, đặc biệt là khả năng giao tiếp PT tốt. Tuy nhiên cũng có một vài trường hợp trẻ PT về tâm, sinh lý chậm hơn so với tuổi và điều này cũng ảnh hưởng đến việc phát triển KNXH cho trẻ.

Thường những trẻ nào thuộc loại thần kinh hăng hái thì sẽ tiếp thu nhanh hơn những sự chỉ dẫn của cô hơn các bạn thuộc loại thần kinh yếu.

- *Ảnh hưởng từ gia đình:* Trẻ em thường học hỏi bằng cách quan sát và mô phỏng hành vi ứng xử của người lớn trong gia đình. Do đó có ảnh hưởng rất lớn đến cách trẻ học cách giao tiếp, chia sẻ và tương tác với mọi người xung quanh. Vì thế, các thành viên trong gia đình cần phải tôn trọng, yêu thương, giúp đỡ lẫn nhau, để qua đó là tấm gương cho trẻ noi theo.

Bên cạnh đó vẫn còn có một số phụ huynh chưa quan tâm trẻ, chưa dành nhiều thời gian trò chuyện với trẻ dẫn đến phụ huynh chưa thật sự hiểu được trẻ, tạo khoảng cách giữa phụ huynh và trẻ.

- *Ảnh hưởng từ môi trường xung quanh:* Môi trường xã hội như: Trường học và các hoạt động ngoại khóa hoặc trong các hoạt động khác đều góp phần vào việc PT KNXH cho trẻ. Nên, ví dụ ở trường lớp, GV không hay hình thành và PT cho trẻ những KNXH cần thiết thì sẽ dẫn đến trẻ không biết phải xử lý như thế nào trước những tình huống xảy ra với trẻ.

GV cần phải quan tâm, gần gũi với trẻ, luôn công bằng khi xử lý mọi tình huống xảy ra. Lời nói hành vi ứng xử có văn hóa. Qua đó là tấm gương chuẩn mực để cho trẻ noi theo.

4. Kết luận

Phần lớn GV tham gia vào quá trình nghiên cứu này đều có nhận thức đúng, đầy đủ về sự cần thiết và tầm quan trọng đối với PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi. Tuy nhiên, cũng có một số ít GV mầm non chưa phân định rõ KNXH với KN giao tiếp. Bên cạnh đó cũng có không ít GV mầm non chưa nắm được nội dung PT KNXH cho trẻ. Các nội dung PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi chưa được GV cụ thể hóa theo một trình tự logic nhất định. Việc PT KNXH cho trẻ trong mọi hoạt động còn mang tính bộc phát.

Các biện pháp mà GV sử dụng để PT KNXH cho trẻ trong mọi hoạt động chủ yếu là giao tiếp, dùng lời nói hướng dẫn trẻ và sửa sai cho trẻ mọi lúc mọi nơi. Bên cạnh đó, GV cũng gặp phải những khó khăn trong quá trình PT KNXH cho trẻ.

Chính vì vậy, chúng tôi đưa ra một số đề xuất nhằm PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi qua trò chơi dân gian ở TMN như sau:

* Đối với TMN

- Tạo điều kiện cho GV bồi dưỡng, nâng cao nhận thức về vấn đề PT KNXH cho trẻ trong hoạt động giáo dục ở TMN.

- Tăng cường hoạt động và chia sẻ chuyên môn cho GV trong trường về PT KNXH.

- Cần khuyến khích GV trong quá trình tổ chức các hoạt động chung ở TMN liên quan đến việc PT KNXH cho trẻ.

* Đối với GV mầm non

- Cần quan tâm tới việc PT KNXH cho trẻ 5 - 6 tuổi trong quá trình tổ chức các hoạt động.

- Cần cần chú ý đến những KNXH mà trẻ đã có được, đánh giá cao KNXH của trẻ và tạo cho trẻ cơ hội được PT.

- Nên áp dụng linh hoạt các biện pháp PT KNXH cho trẻ và có những đánh giá, điều chỉnh trong quá trình PT.

- Trong mọi tình huống xảy ra, GV phải có những KN xử lý khéo léo, phù hợp để tạo lòng tin cho trẻ.

* Đối với phụ huynh

- Cha mẹ cần phải dành nhiều thời gian cho trẻ, chơi cùng trẻ, trò chuyện với trẻ để có thể hiểu nhiều hơn về tâm tư của trẻ, biết được trẻ đã lĩnh hội được những gì.

- Cần phải gương mẫu, để làm tấm gương tốt cho trẻ học tập và noi theo.

- Mọi thành viên trong gia đình phải luôn quan tâm, yêu thương và giúp đỡ lẫn nhau tạo cho trẻ môi trường sống lành mạnh, đầm ấm, hạnh phúc.

* Đối với trẻ

- Hình thành cho trẻ thói quen thực hiện mọi hoạt động theo thời khóa biểu của lớp.

- Hình thành cho trẻ có thái độ thân thiện hòa đồng, đoàn kết, bình đẳng giữa các bạn trong lớp.

- Trẻ biết chú ý lắng nghe, không ngắt lời khi người khác đang nói.

- Biết nêu lên ý kiến của mình và ghi nhận ý kiến của người khác.

- Tạo hứng thú để trẻ tích cực tham gia các hoạt động.

Tài liệu tham khảo

[1]. Đào Thanh Âm (2008), *Giáo dục học mầm non*, tập III, NXB ĐHSP, Hà Nội.

[2]. Nguyễn Thị Thanh Hà (2012), *Tổ chức hoạt động vui chơi của trẻ ở TMN*, NXB Giáo dục, TP.HCM.

[3]. Trần Thị Quốc Minh (1998), *Đặc điểm PT tâm lý và nhân cách trẻ em tuổi mẫu giáo (3 - 6 tuổi)*. NXB ĐHQG, Hà Nội.

[4]. Lê Bích Ngọc (2009), *Giáo dục kỹ năng sống cho trẻ từ 5 đến 6 tuổi*, NXB Giáo dục.

[5]. Huỳnh Văn Sơn (2009), *Nhập môn kỹ năng sống*, NXB Giáo dục.

[6]. Nguyễn Ánh Tuyết (2000), *Trò chơi của em*, NXB Phụ Nữ.

[7]. Nguyễn Ánh Tuyết (2006), *Giáo trình Giáo dục hành vi văn hóa cho trẻ em*, NXB Giáo dục, Hà Nội.